

แนวการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ: การสอนแบบ

แม่สอนลูก

สุนนทิพย์ วัฒนา* ศิริเพ็ญ อั่งสิทธิพูนพร และมยุรี ถาวรพัฒน์

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย

Teaching Thai as a Foreign Language: Mother-Child Teaching Approach

Sumonthip Wattana, Siripen Ungsitipoonporn and Mayuree Thawornpat*

Research Institute for Language and Culture of Asia, Mahidol University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 22 November 2019

Revised 15 June 2020

Accepted 24 June 2020

คำสำคัญ

ภาษาไทยระดับสูง

การสอนแบบแม่สอนลูก

การสอนภาษาไทยในฐานะ

ภาษาต่างประเทศ

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ แนวการสอน และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนวิชาภาษาไทยระดับสูง ในโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล โดยเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง และสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบประจำรายวิชา ผลการศึกษาพบว่า 1) รายวิชาภาษาไทยระดับสูงมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้ภาษาแบบเจ้าของภาษาและสามารถสื่อสารกับคนไทยได้ตามวัตถุประสงค์ สาระการเรียนรู้กำหนดให้เนื้อหาในบทเรียนสัมพันธ์กับภาษาที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงกับสังคมและวัฒนธรรมไทย จัดเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายาก 2) ด้านแนวการสอนแบบแม่สอนลูก (Mother-Child Teaching Approach) เป็นการผสมผสานกันระหว่างแนวการสอนภาษาแม่กับการสอนภาษาต่างประเทศ มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ การพูดซ้ำๆ การทำบ่อยๆ การคอยสังเกต การแก้ไข การให้ความรัก การปกป้องด้วยเมตตา และการไม่ทำร้าย เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านการสอนและด้านจิตวิทยามารวมกันเพื่อเป็นแนวทางในการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศ และ 3) ด้าน การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน อาจารย์ผู้สอนจะแบ่งการสอนออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ 1) การนำเข้าสู่บทเรียน 2) การสอนและกิจกรรมระหว่างเรียน และ 3) สรุปบทเรียน ซึ่งผู้สอนจะเปิดโอกาสให้นักศึกษาสอบถามได้ตลอดเวลาที่ทำการสอน ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาแนวทางและวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต่อไป

* Corresponding author

E-mail address:

Keywords:

High-Level Thai subject
 mother-child teaching approach
 teaching Thai as a foreign
 language

Abstract

The objective of this article was to study the course content, teaching approach, and management in a high-level Thai language class as part of the project "Teaching Thai Language and Culture, Focusing on Thai-Chinese Translation for International Students" at the Research Institute for Languages and Cultures of Asia. The data were collected by observing classes and interviewing the instructor. The results show that this Thai language class emphasized three points. The first one was teaching learners to use the language like native speakers, including communicating with Thais in various situations, so the course content covers Thai language, society and culture, and topics are arranged from basic to advance. The second one was using the "Mother-Child Teaching Approach", which is a combination of first and foreign language teaching approaches. The method consists of seven aspects: repetition, frequent practice, observation, correction, love, protection with compassion, and no reproach. This concept combines teaching pedagogy and psychology to provide a guideline for teaching the Thai language to foreign students. The last one was three phases in the teaching management: (a) opening the lesson; (b) during the lesson; and (c) closing the lesson. Students could ask questions at any time in class. The results of this study contribute to the development of new concepts and methods for teaching Thai as a foreign language.

1. บทนำ

การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมีการเรียนการสอนมาอย่างยาวนาน เริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัยซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างชาติ (อัมพร พงษ์ธา, 2518 อ้างถึงใน ปรียา หิรัญประดิษฐ์, 2545, น. 12) ส่วนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในระดับอุดมศึกษา มีหลักสูตรเฉพาะเกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2530 (ปรียา หิรัญประดิษฐ์, 2545, น. 13) มหาวิทยาลัยของรัฐหลายแห่งเปิดสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศทั้งที่เป็นหลักสูตรระยะสั้นและรายวิชาระดับปริญญาตรีสำหรับชาวต่างชาติและพัฒนาโดยต่อเนื่อง สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์ (2549, อ้างถึงใน รุ่งฤดี แพลงสร, 2561ก, น. 22) กล่าวว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 มีนักศึกษาชาวจีนและนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เรียกว่า “ยุคคลื่นอุดมศึกษาเอเชีย” สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เปิดหลักสูตรการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศมากขึ้น ทั้งในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตจนถึงระดับมหาบัณฑิต สุริยัวรรณ เสถียรสุคนธ์ (2554, น. 127) กล่าวถึงหลักสูตรภาษาไทยที่เปิดสอนสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติว่า หลักสูตรระยะสั้น ใช้เวลาเรียน 4-6 สัปดาห์ และ 8-16 สัปดาห์ เป็นการสอนภาษาไทยเบื้องต้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้ และหลักสูตรระยะยาว ใช้เวลาเรียน 1-2 ปี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรายวิชาที่ใช้ภาษาไทยในการสอนได้

วิชฌ วงศ์สินศิริกุล (20 พฤษภาคม 2559) กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และอยู่ในเป้าหมายการพัฒนาเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ตามนโยบายหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง (The Belt and Road) ซึ่งเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศจีนภายใต้การบริหารของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งส่งผลดีต่อประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา เนื่องจากรัฐบาลจีนมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนไปศึกษาต่อต่างประเทศ และประเทศไทยเป็นประเทศเป้าหมายที่สำคัญแห่งหนึ่ง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนในมหาวิทยาลัยของไทย (Yin, Ruangkanjanases, & Chen, 2015, pp. 192-193) พบว่าหลักสูตรที่นักศึกษาชาวจีนเรียนสูงสุดเป็นลำดับที่ 2 คือหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 13.4 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม และปัจจัยที่นักศึกษาชาวจีนเรียนในมหาวิทยาลัยของไทย เพราะวุฒิการศึกษาของไทยได้รับการรับรองจากกระทรวงศึกษาธิการของจีนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกลับไปประกอบอาชีพในประเทศจีน ประกอบกับไทยและจีนมีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน รวมทั้งได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวทั้งด้านการเงินและกำลังใจ ด้วยสาเหตุเหล่านี้จึงส่งผลให้ชาวจีนตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยมากขึ้น

จากความต้องการเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศของนักศึกษาชาวจีนที่มีมากขึ้น มหาวิทยาลัยหลายแห่งในประเทศจีนจึงได้เปิดสอนสาขาวิชาเอกภาษาไทยขึ้น Zhang (2017) กล่าวว่า หลังจากรัฐบาลจีนประกาศนโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road)

เมื่อ พ.ศ. 2555 มีนักศึกษาชาวจีน จำนวน 3,454 คน เลือกเรียนภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาที่อยู่ในภูมิภาคอาเซียน ใน พ.ศ. 2558 พบว่านักศึกษาชาวจีนที่เรียนในมหาวิทยาลัยยูนนานนอร์มอล (Yunnan Normal University) เลือกเรียนภาษาไทยเป็นวิชาเอก จำนวน 90 คน เป็นอันดับหนึ่งของภาษาในอาเซียน และเลือกเรียนภาษาไทยเป็นวิชาโทประมาณ 200 คน นักศึกษาที่เลือกเรียนวิชาภาษาไทยบางส่วนให้เหตุผลว่าต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศไทยให้มากขึ้น และต้องการทำงานในบริษัทของไทย (Chimprabha, June 15, 2015)

สถานศึกษาที่เปิดสอนวิชาภาษาไทยทั้งในประเทศจีนและในประเทศไทยพยายามสร้างความร่วมมือกันด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ และส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยให้นักศึกษาชาวจีนมาเรียนที่ประเทศไทย เช่น มหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน (Yunnan Minzu University) ได้ร่วมมือกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล โดยให้นักศึกษาชาวจีนระดับปริญญาตรีที่เรียนวิชาเอกภาษาไทยมาเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทย เป็นเวลา 10 เดือน ในโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งโครงการนี้ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 จนถึงปีการศึกษา 2561

จากการศึกษาของสุนทกัญญา วัฒนา (2561) พบว่า นักศึกษาชาวจีนที่ศึกษาในโครงการนี้ชอบบรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เคร่งเครียดเกินไป ทำให้นักศึกษาสนใจเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เพราะสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ยังพบว่าอาจารย์ผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับหลักสูตรของโครงการฯ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การให้กำลังใจและสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษา ชาวจีนทำได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาไทยระดับสูง โดยวีระพงศ์ มีสถาน เป็นผู้รับผิดชอบรายวิชา ได้ใช้แนวการสอนแบบแม่สอนลูกในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งมีความแตกต่างจากการสอนของผู้สอนท่านอื่นในรายวิชาต่างๆ ของโครงการฯ

การสอนแบบแม่สอนลูก เป็นแนวการสอนที่วีระพงศ์ มีสถาน ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ในโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล คิดค้นและพัฒนาขึ้นจากการสังเกตวิธีการสอนและการปฏิบัติตัวของแม่ที่มีต่อลูกแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับบริบทของการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งเป็นแนวทางการสอนที่ประยุกต์จากสอนภาษาที่หนึ่งกับการสอนภาษาต่างประเทศอันเป็นเอกลักษณ์ และยังมีเคยเผยแพร่ที่ใดมาก่อน บทความนี้จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวการสอนและ

แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับสูงและรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ของรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ศึกษาแนวการสอนแบบแม่สอนลูก และศึกษาวิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ของวีระพงศ์ มีสถาน ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ในโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา

3.1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่

ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ หมายถึง ภาษาที่เด็กเรียนรู้เป็นภาษาแรกในชีวิต ซึ่งเป็นภาษาของพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดใช้พูดกันใ้ครอบครัว เด็กจะได้รับรู้ภาษาและอยู่ในสภาพแวดล้อมของภาษานั้นตั้งแต่วัยเด็ก (รุ่งฤดี แผลงสร, 2561ก, น. 10) ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ที่สำคัญมีดังนี้

Skinner (1957) กล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาแม่ของเด็กว่าเกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือเงื่อนไข ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) โดยการเรียนรู้ภาษาเป็นผลจากเลียนแบบ เช่น การเลียนแบบเป็นคำต่อคำ ซึ่งเด็กจะเลือกเลียนแบบในสิ่งที่เริ่มเข้าใจ การฝึกฝนรูปแบบซ้ำๆ และการได้รับการเสริมแรงหรือรางวัล หากไม่มีแรงเสริมจะไม่เกิดการตอบสนอง หากสิ่งเร้าเป็นแรงเสริมเชิงลบการตอบสนองจะลดลง แต่ถ้าเป็นแรงเสริมเชิงบวกจะทำให้เด็กตอบสนองมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าเด็กจะมีการใช้ภาษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย รุ่งฤดี แผลงสร (2561ก, น. 41) กล่าวว่า แนวคิดของ Skinner มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ สิ่งเร้าหรือเงื่อนไขที่เกิดขึ้นก่อน พฤติกรรมคำพูด และผลที่ได้รับหรือรางวัลที่จะเป็นการเสริมแรง

Chomsky (1959) ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดที่ว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาเกิดจากสิ่งเร้า เนื่องจาก Chomsky เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์มีความซับซ้อนกว่านั้น เช่นเด็กสามารถสื่อสารภาษาได้ถึงแม้ว่าจะไม่เคยได้ยินสิ่งนั้นมาก่อน และChomsky (1965, อ้างถึงใน สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 245, 462) กล่าวว่า ตามปรกติแล้วคนทุกคนเกิดมาพร้อมกับ “กลไกการรับภาษา” (Language Acquisition Device: LAD) ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ภาษา

แรกที่มืออยู่ในมนุษย์ทุกคน ทำให้สามารถรับภาษาแม่ได้อย่างเป็นธรรมชาติ กลไกหรือเครื่องมือนี้ ประกอบด้วยความรู้พื้นฐานเรื่องธรรมชาติและโครงสร้างของภาษามนุษย์ การเสนอกลไกการรับภาษาเป็นการอธิบายว่า เหตุใดเด็กจึงพัฒนาความรู้ในภาษาแรกได้ในระยะเวลาอันสั้นถ้าอยู่ในชุมชนที่พูดภาษานั้น และได้เสนอทฤษฎีไวยากรณ์สากล (Universal Grammar) โดยมีหลักการสำคัญ คือ ภาษามิกระเบียบ กฎเกณฑ์ เงื่อนไขต่าง ๆ เกี่ยวกับลักษณะรูปแบบทั่วไปของภาษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ภาษามนุษย์ทุกภาษามีร่วมกัน เช่น ทุกภาษามิกระเบียบเกี่ยวกับการประกอบคำเข้าเป็นประโยค นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงสามมิติยะภาษา (Competence) และกฤตกรรมภาษา (Performance)

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป) (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2560, น. 263) ระบุว่า สามมิติยะภาษา (Competence) หมายถึง ความรู้ในสมองของเจ้าของภาษาที่ทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าประโยคใดถูกไวยากรณ์ ประโยคใดผิดไวยากรณ์ ประโยคใดผิดไวยากรณ์แต่ยอมรับได้ ประโยคใดถูกไวยากรณ์แต่ยอมรับไม่ได้ และประโยคใดมีความหมายกำกวม ส่วนกฤตกรรมภาษา (performance) หมายถึง การใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยา ตลอดจนจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น การพูดผิด การพลั้งปาก ทำให้กฤตกรรมภาษามีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับสามมิติยะภาษาด้วยเหตุนี้ ทฤษฎีไวยากรณ์เพิ่มพูนจึงไม่สนใจกฤตกรรมภาษา เพราะเห็นว่าไม่ใช่ตัวแทนของสามมิติยะภาษา

รุ่งฤดี แผลงศร (2561ก, น. 45) กล่าวว่า Piaget นักจิตวิทยาไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่า มนุษย์มีอวัยวะทำงานเกี่ยวกับภาษาโดยเฉพาะ (LAD) ทั้งนี้ Piaget (1976) เสนอว่า มนุษย์มีสัญชาตญาณในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวและจัดเก็บข้อมูลที่ได้เรียนรู้โดยการทำงานของระบบสมอง ซึ่งการเรียนรู้จะมีทั้งการซึมซับ (assimilation) และการปรับตัว (accommodation) ทั้งนี้ผู้เรียนที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้นไป จะมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากภายในระบบความคิดที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์หรือนามธรรมมากยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับ Anderson (1994) ที่ได้เสนอแนวคิดการเรียนรู้แบบเครือข่ายความคิด (Schema Theory) ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานในระบบคิดของสมองที่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยการเปรียบเทียบความรู้ที่สอดคล้องกันหรือแตกต่างกัน แล้วประมวลผลเพื่อสร้างความเข้าใจความรู้ใหม่

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการเสนอแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม เช่น ทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคม-วัฒนธรรม (Socio-cultural Learning Theory) ของ Vygotsky (1978) ที่ได้ศึกษาพัฒนาการการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา พบว่าการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์มีความเกี่ยวข้องกับภาษา ความคิด การปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการเลียนแบบ การชี้แนะและช่วยเหลือ สอดคล้องกับ Bandura (1977) ที่กล่าวถึง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ว่ามนุษย์เรียนรู้สิ่งใหม่จากการสังเกต นำไปสู่การจดจำ บันทึก และจัดระบบข้อมูล จากนั้นจะมีการประมวลผลและส่งการให้มีการเลียนแบบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้

3.1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2557, น. 176, 397) กล่าวถึงความหมายของภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศไว้ดังนี้

ภาษาที่สอง หมายถึง ภาษาที่บุคคลเรียนรู้หลังจากภาษาแรก เป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญในสังคม ในฐานะภาษาราชการ ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสาร เพื่อการศึกษา เพื่อธุรกิจ และเพื่อการเมืองการปกครอง

ภาษาต่างประเทศ หมายถึง ภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ของประเทศ คนในประเทศศึกษาภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศ หรือเพื่อใช้อ่านเอกสารที่เขียนเป็นภาษาต่างประเทศ

สรุปได้ว่า ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ผู้เรียนเรียนรู้หลังภาษาแม่ และมีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการเรียนรู้ นอกจากนี้ รุ่งฤดี แพลงคร (2561ก, น. 14) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศมีความคล้ายคลึงกันคือ ผู้เรียนต้องเรียนรู้ทั้งโครงสร้างภาษาและการใช้ภาษาควบคู่กันไป

Krashen (1987 อ้างถึงใน รุ่งฤดี แพลงคร, 2561ก, น. 48-53) ได้เสนอสมมติฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ ได้แก่ 1) สมมติฐานเกี่ยวกับการรับภาษา และการเรียนรู้ 2) สมมติฐานเกี่ยวกับขั้นตอนในการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ 3) สมมติฐานเกี่ยวกับกลไกทดสอบภาษา 4) สมมติฐานเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลทางภาษา และ 5) สมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างด้านจิตใจ ซึ่ง Krashen (1982, p. 10-32) อธิบายไว้ดังนี้

1) สมมติฐานเกี่ยวกับการรับภาษาและการเรียนรู้ (The Acquisition Learning Hypothesis) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองของผู้ใหญ่ที่ประกอบด้วยการรับภาษา (Language Acquisition) และการเรียนรู้ภาษา (Language Learning) การรับภาษาเกิดขึ้นจากการใช้ภาษาสื่อสาร เป็นการรับภาษาโดยธรรมชาติและในบริบทที่ไม่เป็นทางการ เป็นการเรียนรู้ภาษาแบบไม่รู้ตัว (Subconscious) โดยใช้ภาษาตามความรู้สึก เช่น รู้สึกว่าประโยคที่พูดถูกต้อง หรือประโยคที่พูดผิดไวยากรณ์ โดยที่ผู้พูดไม่รู้ว่ามีไวยากรณ์อย่างไร เพียงแต่ใช้ความรู้สึกในการตัดสินใจ ส่วนการเรียนรู้ภาษาเป็นการเรียนรู้ภาษาแบบรู้ตัว (Conscious) การเรียนในห้องเรียนเพื่อเรียนรู้ไวยากรณ์ กฎเกณฑ์ของภาษาที่เรียนเพื่อใช้ให้ถูกต้องตามหลักของภาษา

2) สมมติฐานเกี่ยวกับขั้นตอนในการเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ (The Natural Order Hypothesis) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่มีลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดย

การเรียนรู้ไวยากรณ์ที่ง่ายก่อนแล้วค่อยเรียนไวยากรณ์ที่ยากหรือซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้เกิดขึ้นกับทั้งผู้ใหญ่และเด็กที่เรียนภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ รวมถึงภาษาแม่เช่นเดียวกัน

3) สมมติฐานเกี่ยวกับกลไกทดสอบภาษา (The Monitor Hypothesis) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับภาษาและการเรียนรู้ภาษา โดยการรับภาษาจะทำให้ผู้เรียนเกิดความคล่องและชำนาญในการใช้ภาษา ขณะที่การเรียนรู้ภาษาจะทำหน้าที่ตรวจสอบ (Monitor) และแก้ไข (Editor) การใช้ภาษาให้ถูกต้อง โดยมีเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่ เวลา (Time) การมุ่งที่รูปแบบของภาษา (Focus on Form) และความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษา (Know the Rule)

4) สมมติฐานเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลทางภาษา (The Input Hypothesis) ปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้ภาษา คือ ข้อมูลทางภาษา (Input) โดยผู้เรียนจะได้รับข้อมูลจากการฟังและการอ่าน ข้อมูลทางภาษาต้องประกอบด้วยโครงสร้างทางภาษาและความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจข้อมูลที่ได้รับ นอกจากนี้ข้อมูลทางภาษาที่ได้รับควรมีระดับสูงกว่าระดับความรู้ทางภาษาของผู้เรียนเล็กน้อยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านภาษา ซึ่งการทำความเข้าใจภาษาในโครงสร้างภาษาที่ยังไม่เคยรู้มาก่อน ผู้เรียนต้องใช้บริบท ความรู้ทั่วไป และข้อมูลพิเศษด้านภาษามาช่วยในการทำความเข้าใจข้อมูลทางภาษา

5) สมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างด้านจิตใจ (The Affective-Filler Hypothesis) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างด้านจิตใจกับกระบวนการเรียนรู้ภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ ปัจจัยด้านจิตใจที่มีผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ แรงจูงใจ (Motivation) ความมั่นใจในตนเอง (Self-Confidence) และความกังวล (Anxiety) ถ้าผู้เรียนมีแรงจูงใจที่ดีและมีความมั่นใจในตนเอง ในขณะที่มีความกังวลต่ำจะช่วยส่งเสริมให้เรียนรู้ภาษาได้ดี ตรงกันข้ามหากผู้เรียนไม่มีแรงจูงใจหรือมีแรงจูงใจต่ำลงมาก ขาดความมั่นใจในตนเอง มีความกังวลสูงก็จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ภาษา ดังนั้นในการเรียนรู้หรือการสอนภาษานอกจากการคำนึงถึงเนื้อหาของภาษาแล้วยังต้องคำนึงถึงด้านจิตใจของผู้เรียนด้วย เพื่อให้การเรียนรู้ภาษาสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

เมื่อเรียนรู้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แล้วสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาทั้งที่เป็นภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สอง และภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะการสอนภาษาไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ในฐานะภาษาต่างประเทศ จึงต้องใช้แนวการสอนและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่นผู้เรียนได้รับความรู้ มีทักษะและประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์

3.2 แนวการสอนและวิธีการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2557, น. 19) กล่าวว่า แนวการสอน (Approach) หมายถึง ปรัชญาหรือหลักปฏิบัติในการศึกษาภาษา หรือการเรียนการสอนภาษา ซึ่งประกอบด้วยแนวคิด วิธีสอน และเทคนิคที่เกี่ยวข้องกัน ในการสอนภาษามี 3 เรื่องที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ แนวการสอน วิธีสอน และกลวิธีสอน โดยกลวิธีที่ใช้ในการสอนมีได้หลากหลายตามวิธีการสอน และวิธีการสอนจะถูกกำหนดโดยแนวการสอน เช่น แนวการสอนแบบฟัง-พูด ใช้วิธีการสอนแบบฟัง-พูด เป็นต้น

กล่าวได้ว่าแนวการสอนมีความสอดคล้องกับวิธีการสอน และกลวิธีการสอน การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ หมายถึง การสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนที่ไม่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ รุ่งฤดี แพลงสร (2561ก, น. 68-99) ได้รวบรวมวิธีการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละวิธีไว้ดังนี้

การสอนแบบตรง (Direct Method) เป็นวิธีการเรียนรู้แบบเดียวกับที่เรียนภาษาแม่ที่เน้นทักษะการฟังและการพูด เพื่อสร้างพื้นฐานที่ดีทางการเรียนภาษา เหมาะสำหรับผู้เรียนภาษาระดับต้นหรือกลุ่มเล็ก ผู้เรียนจะได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงและรู้สึกสนุกกับกิจกรรมทางภาษา ทำให้คุ้นเคยกับภาษาได้เร็ว แต่การสรุปกฎไวยากรณ์เองอาจทำให้เข้าใจผิดพลาดคลาดเคลื่อนได้ เมื่อต้องอธิบายคำศัพท์ที่เป็นนามธรรมจะเกิดความยุ่งยาก ใช้เวลามาก ผู้สอนต้องมีความสามารถสูง ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก

การสอนแบบฟัง-พูด (Audio-Lingual Method) เป็นการสอนตามหลักธรรมชาติของการเรียนภาษา โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการใช้ภาษาเสมือนในชีวิตจริง แต่อาจเบื่อหน่ายและอาจไม่เข้าใจลึกซึ้ง ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการใช้จริง ผู้เรียนต้องเก่ง ฉลาดและมีความมุ่งมั่น ผู้สอนต้องขยัน สามารถผลิตและใช้สื่อการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนแบบความรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Code Learning Theory) เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างบทเรียนจากสถานการณ์จริง เน้นการสร้างความเข้าใจความหมายและกฎเกณฑ์ของภาษาก่อนนำไปใช้ ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตลอดเวลาเรียน และได้เรียนรู้ทักษะภาษาทั้ง 4 ด้าน พร้อมกัน ซึ่งเหมาะกับการเรียนแบบกลุ่มเล็ก แต่ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนจะมีผลต่อการเรียนมาก ผู้เรียนอาจสับสนเมื่อพบการใช้ภาษาที่ไม่เป็นไปตามกฎของภาษาที่เรียน ดังนั้นผู้สอนต้องเตรียมการสอนและสร้างสถานการณ์ให้เหมาะสม

การสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) เป็นการเรียนรู้ภาษาตามวิถีธรรมชาติโดยใช้บทเรียนจากสถานการณ์ประจำวัน ซึ่งผู้เรียนนำไปใช้จริงได้ ทำให้สนใจเรียน เห็นประโยชน์ และไม่ค่อยวิตกกังวลกับการเรียน เหมาะสำหรับผู้เรียนระดับต้น แต่

สิ่งที่เป็นนามธรรมหรือประโยคที่ซับซ้อนอาจอธิบายให้เข้าใจตรงกันได้ยาก ผู้สอนต้องเตรียมการสอนอย่างดีและสอนอย่างเป็นขั้นตอน

การสอนแบบชักชวน (Suggestopedia) เป็นการสอนที่เน้นการโน้มน้าวใจผู้เรียน ให้รู้สึกผ่อนคลาย ฟังพอลิโบรียากาตของห้องเรียน กล้าคิดกล้าพูด เรียนรู้ได้เร็วขึ้น และได้เรียนการใช้ภาษาเหมือนในชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้ได้ทันที แต่ไม่เหมาะกับการสอนแบบกลุ่มใหญ่ ผู้เรียนอาจมีปัญหาด้านไวยากรณ์ การอ่านและการเขียน

การสอนแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็น การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริงได้ ใช้กิจกรรมเสมือนจริงนำการสอน และสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา แต่ผู้สอนต้องมีความรู้ความสามารถรอบด้าน ต้องเตรียมการสอนและสื่อการสอนอย่างครบถ้วนเสมือนสถานการณ์จริง

นอกจากนี้กึ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒน์กุล (2561) ยังเสนอวิธีสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยใช้แนวทางการสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Experience-Based Approach) ร่วมกับแนวการสอนภาษาแบบอัตถภาค (Genre-Based Approach) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการให้รูปแบบ ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ ขั้นจัดความรู้ให้เป็นระบบ ขั้นประยุกต์ใช้ และขั้นประเมินผลงาน

รัชดา ลาภใหญ่ (2559) กล่าวถึงแนวทางและข้อควรปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ นักศึกษาชาวจีนอย่างมีประสิทธิภาพ โดย 1) ผู้สอนจะต้องรู้จักผู้เรียน ได้แก่ การวัดระดับความรู้ของผู้เรียน การสอบถามความต้องการหรือเป้าหมายของผู้เรียน การสังเกตความสนใจของผู้เรียน และกำหนดระยะเวลาในการสอน เพื่อสร้างแบบเรียน กำหนดเนื้อหาและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและระยะเวลา 2) การสร้างแบบเรียน โดยแบบเรียนควรมีการบูรณาการทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจดจำง่าย ควรมีแบบฝึกหัด 3) การจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เหมาะสมต่อการเรียน ควรใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ควรจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้ทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน กลวิธีการสอนอ่าน-เขียนระดับสูง ควรมีเนื้อหาครอบคลุม ด้านสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา เป็นต้น กลวิธีการสอนฟัง-พูด ควรสอนการฟังแบบ Bottom-Up แบบ Top-Down และควรให้ทำแบบฝึกหัดหลังจากการฟัง 4) ข้อควรปฏิบัติของผู้สอน มีดังนี้ ผู้สอนต้องมีความรู้ในการใช้ภาษาไทยอย่างแท้จริง สามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้องและชัดเจน มีจิตวิทยาและเข้าใจกระบวนการสอนภาษาไทยให้นักศึกษาต่างชาติ มีการสอดแทรกวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อของคนในสังคมไทย สร้างบรรยากาศให้น่าเรียน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามในประเด็นที่สงสัยได้ตลอดเวลา

ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนควรมีการจัดการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้เหมาะสม เช่น แนวคิดพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในระดับต่างๆ หรือ Bloom's Taxonomy (Bloom, 1956) ที่จำแนกการพัฒนาความคิดไว้ 6 ระดับ ได้แก่ 1) การรู้หรือจำได้ 2) การอธิบาย 3) การประยุกต์ 4) การวิเคราะห์ 5) การประเมิน และ 6) การสร้างสรรค์ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับเยาวชนไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (มีรินดา บวรรุ่งโรจน์, 2561) ได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบคำถามที่จะนำไปสู่การพัฒนาสมองและกระตุ้นทักษะทางความคิดของผู้เรียนตามลำดับร่วมกับการสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง หรือ TPR ของ Asher (1983) เป็นการสอนคำศัพท์และไวยากรณ์โดยผู้สอนเป็นผู้พูดหรือออกคำสั่งและให้ผู้เรียนตอบสนองซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาได้ทั้ง 4 ทักษะ ประเภทของ TPR สามารถจำแนกตามสื่อประกอบและเนื้อหาของคำศัพท์ได้ 4 ประเภท ได้แก่ ชุดคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับร่างกาย (TPR-Body) ชุดคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ (TPR-Object) ชุดคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพ (TPR-Picture) และชุดคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ (TPR-Story)

3.3. การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ (2548, น. 216-218, 233) กล่าวถึงหลักการพื้นฐาน 9 ประการสู่ความสำเร็จในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ได้แก่ การรู้จักผู้เรียน จำนวนผู้เรียน ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างบทเรียนที่เหมาะสม การสร้างสื่อการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์กลวิธีเทคนิคการสอนและกิจกรรมในห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน การวัดผลและประเมินผล

การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียน ระยะเวลาเรียน แนวโน้มของวงการวิชาการ ความเคลื่อนไหวของเศรษฐกิจและสังคม โดยวิเคราะห์ผู้เรียน เวลา เนื้อหาที่เหมาะสม สื่อ และการวัดผลประเมินผล จากนั้นจึงเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผล และบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสารการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 10)

การสร้างสื่อการสอนและสื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้เรียนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น รุ่งฤดี แผลงศรี (2561ก, น. 276-305) ได้จำแนกประเภทของสื่อการสอนเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) สื่อวัสดุ เป็นวัตถุเก็บความรู้ไว้ใน

ตัวเอง มีระยะเวลาการผู้ฟัง เช่น บัตรคำ 2) สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือ แบบเรียน แบบฝึก และเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ 3) สื่อประสม (Multimedia) หมายถึง การนำสื่อหลายอย่างมาใช้ร่วมกัน เช่น วีดิทัศน์ 4) สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เป็นสื่อที่สามารถสืบค้นได้จากระบบ www.

สร้างสรรค์กลวิธีการสอนและกิจกรรมในห้องเรียนที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน รุ่งฤดี แพลงสร (2561ข, น. 6) ได้แบ่งกิจกรรมในชั้นเรียนเป็น 3 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นแนะนำบทเรียน (Presentation) เป็นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการสอนทักษะต่างๆ 2) ขั้นฝึก (Practice) เป็นขั้นการฝึกภาษา เรียนรู้และทำความเข้าใจเนื้อหา 3) ขั้นนำไปใช้ (Production) เป็นขั้นที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างแท้จริง โดยการบูรณาการทั้ง 4 ทักษะ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาทุกทักษะ เช่น การทำแบบฝึกหัด การถาม-ตอบ เป็นต้น

การวัดผลและประเมินผล รุ่งฤดี แพลงสร (2561ข, น. 10) กล่าวว่า ขั้นตอนการประเมินผล การเรียนแบ่งได้ 3 ขั้น ได้แก่ 1) ขั้นประเมินผลก่อนเรียน 2) ขั้นประเมินผลระหว่างเรียน เช่น การสังเกต การซักถาม การตรวจแบบฝึกหัด 3) ขั้นประเมินผลหลังการเรียน เช่น การทำข้อสอบ

กล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนภาษา ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้และแนวทางการสอนภาษาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในฐานะภาษาต่างประเทศ การนำเสนอแนวทางการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างประเทศโดยผู้สอนชาวไทยซึ่งยังอยู่ในวงจำกัด ย่อมเป็นสิ่งที่น่าสนใจและควรช่วยกันเผยแพร่สู่นานาชาติ บทความนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการนำเสนอแนวการสอนและวิธีการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยแนวการสอนแบบแม่สอนลูก

4. ข้อมูลและวิธีการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาระการเรียนรู้ แนวการสอนแบบแม่สอนลูก และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้นิยามคำศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

สาระการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาสาระ องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย ระดับสูง

แนวการสอนแบบแม่สอนลูก หมายถึง ปรินซิเพิลหรือหลักการปฏิบัติในการสอนภาษาที่นอกจากจะสอนภาษาต่างประเทศแล้ว ยังให้ความใส่ใจทั้งด้านร่างกาย ความประพฤติ และจิตใจของผู้เรียนอีกด้วย เปรียบเสมือนผู้สอนเป็นแม่ที่คอยให้ความรู้และดูแลลูก คัดค้านและนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยวีระพงศ์ มีสถาน

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงสื่อการสอนและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนรายวิชาภาษาไทยระดับสูง

4.1 ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ วีระพงศ์ มีสถาน ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ในโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 จนถึงปีการศึกษา 2561 ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล โดยเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจาก วีระพงศ์ มีสถาน เป็นผู้คิดและนำเสนอการสอนแบบแม่สอนลูกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่ การสังเกตวิธีการสอนในชั้นเรียนแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ดังนี้

4.2.1 การสังเกตวิธีการสอนในชั้นเรียนแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนวิชาภาษาไทยระดับสูง จากการที่เคยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยเรื่อง การศึกษาแรงจูงใจและกลวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศของนักศึกษาปริญญาตรีชาวจีนในมหาวิทยาลัยวิจัยไทย (สุนทวิทย์ วัฒนา, 2561, น. 41) ที่ได้สังเกตการสอนในชั้นเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ของวีระพงศ์ มีสถาน ปีการศึกษา 2558 จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง รวม 9 ชั่วโมง โดยหลักสูตรกำหนดให้ใช้เวลาเรียนคาบละ 3 ชั่วโมง และผู้วิจัยได้สังเกตการณ์ในชั้นเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับสูงอีกในปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ครั้ง เป็นเวลา 2 ชั่วโมง เนื่องจากหลักสูตรได้กำหนดเวลาเรียนใหม่เป็นคาบละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งสิ้น 11 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเนื้อหาของบทเรียน วิธีการสอน และสื่อการสอนของอาจารย์ผู้สอนตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดบทเรียน โดยบันทึกรายละเอียดทั้งหมดไว้ในแบบบันทึกการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน พบว่าวีระพงศ์ มีสถาน ได้ใช้แนวการสอนแบบแม่สอนลูกในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 ต่อเนื่องมาจนถึงปีการศึกษา 2561 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนครั้งสุดท้ายนี้ไม่ปรากฏข้อมูลใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนเป็นเวลา 11 ชั่วโมง ได้ข้อมูลเพียงพอแล้ว และใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกให้มากขึ้น

4.2.2 การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ วีระพงศ์ มีสถาน ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยระดับสูง จำนวน 2 ครั้ง คือ ปีการศึกษา 2558 และปีการศึกษา 2561 โดยมีแนวคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัย ดังนี้ สารการเรียนรู้ภาษาไทยระดับสูง มีลักษณะอย่างไร แนวการสอนแบบแม่สอนลูกเป็นอย่างไร และจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

วิชาภาษาไทยระดับสูงเป็นอย่างไร เป็นต้น ทั้งนี้ได้ถามคำถามเพิ่มเติมหลังจากอาจารย์ผู้สอนตอบคำถาม และมีการตรวจสอบเนื้อหาที่อาจารย์ผู้สอนอีกครั้งเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียงสัมภาษณ์ตลอดการสัมภาษณ์

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกตการณ์ในชั้นเรียน และการสัมภาษณ์ผู้สอน ดังนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ได้แก่ สารการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับสูง แนวคิดการสอน และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

4.3.1 ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน ประกอบด้วย กระบวนการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาที่สอนและสื่อการสอน ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ของอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษา หลังจากจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์แล้ว วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

4.3.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง หลังจากถอดเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ สามารถจัดกลุ่มข้อมูลได้ดังนี้ 1) สารการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับสูง 2) แนวการสอนแบบแม่สอนลูก และ 3) การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง แนวคิดเรื่องสื่อและอุปกรณ์การสอน วิธีการวัดและประเมินผล ซึ่งจะนำเสนอผลการวิจัยพร้อมอธิบายรายละเอียดและยกตัวอย่างในหัวข้อต่อไป

ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายละเอียดของแนวการสอนแบบแม่สอนลูกและรายวิชาภาษาไทยระดับสูงของวีระพงศ์ มีสถาน เท่านั้น จึงมิได้เก็บข้อมูลจากผู้เรียน และการประเมินผลของการสอนตามแนวการสอนแบบแม่สอนลูกจึงอยู่นอกขอบเขตการวิจัยครั้งนี้

4.4 จริยธรรมการวิจัยในคน

การเก็บข้อมูลในปีการศึกษา 2558 ได้ผ่านการรับรองการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล รหัสโครงการ 2016/116 (B1) COA No. 2016/079.0803 ในการเก็บข้อมูลของปีการศึกษา 2561 ผู้วิจัยได้ขออนุญาตวีระพงศ์ มีสถาน ซึ่งเป็นผู้สอน และนักศึกษาในการสังเกตวิธีการสอนในชั้นเรียนแบบไม่มีส่วนร่วม และขออนุญาตวีระพงศ์ มีสถาน ในการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้รับความยินยอมทางวาจาก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยจะกล่าวถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ในชั้นเรียน และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย สาระการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับสูง แนวการสอนแบบแม่สอนลูก และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งจะกล่าวต่อไป โดยจะขอลำถึงลักษณะของชั้นเรียนรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ในโครงการจัด การเรียนการสอน ภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยใน ครั้งนี้ก่อน

โครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับ นักศึกษาต่างชาติ เป็นโครงการความร่วมมือกันระหว่างสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยชนชาติยูนนาน (Yunnan Minzu University) เริ่มขึ้นเมื่อ ปีการศึกษา 2558 จนถึงปีการศึกษา 2561 ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการเป็นนักศึกษาชาวจีนที่เรียน วิชาเอกภาษาไทย ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดีจากมหาวิทยาลัย ในมณฑลยูนนาน โดยนักศึกษาชาวจีนที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้รับทุนการศึกษาจากรัฐบาลจีน ขณะที่ศึกษาอยู่ในโครงการฯ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเวลา 10 เดือน

รายวิชาภาษาไทยระดับสูง เป็นวิชาประจำหลักสูตรของโครงการฯ ซึ่งเป็นวิชาที่เน้น พัฒนาทักษะภาษา 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยวีระพงศ์ มีสถาน เป็นผู้รับผิดชอบรายวิชานี้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558 จนถึงปีการศึกษา 2561 โดยผู้วิจัยได้เก็บ ข้อมูล 2 ปีการศึกษา ได้แก่ ปีการศึกษา 2558 ซึ่งเป็นปีแรกที่เริ่มโครงการฯ มีนักศึกษาชาวจีน จำนวน 23 คน และปีการศึกษา 2561 เป็นปีการศึกษาสุดท้ายของโครงการฯ มีนักศึกษาชาวจีน จำนวน 21 คน วีระพงศ์ มีสถาน ใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากนักศึกษา สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ นอกจากนี้ยังได้ออกแบบเนื้อหาสาระการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ระดับสูงด้วยตนเอง

5.1 สาระการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับสูง

รายวิชาภาษาไทยระดับสูงมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้ภาษาแบบเจ้าของภาษา และสามารถสื่อสารกับคนไทยได้ตามวัตถุประสงค์ วีระพงศ์ มีสถาน จึงกำหนดเป้าหมายของ การสอนภาษาไทยระดับสูงโดยใช้มาตรฐานของเจ้าของภาษา ซึ่ง “มาตรฐานของเจ้าของภาษา” ตามทัศนคติของวีระพงศ์ มีสถาน สอดคล้องกับ “สามัคติยะภาษา (competence)” กล่าวคือ ผู้ที่ เป็นเจ้าของภาษาจะสามารถตัดสินใจได้ว่าประโยคใดถูกหรือผิดไวยากรณ์ และรู้หลักการในการใช้ ภาษา ดังนั้นนักศึกษาต้องรู้จักภาษิต คำคม สำนวน คารม โวหารของไทย และสามารถใช้ได้

ถูกต้องเหมาะสม มีทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนใกล้เคียงกับเจ้าของภาษา สามารถวิเคราะห์หาความหมายของคำในรูปคำบาลีและสันสกฤตในภาษาไทยได้ นำความรู้ด้านภาษาไทยไปใช้ได้เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของรายวิชาภาษาไทยระดับสูง คือ เมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนและการศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองแล้ว นักศึกษามีความรู้ความสามารถตามสาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้แบ่งออกเป็นสองภาคการศึกษา เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยภาคการศึกษาที่ 1 จะให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับลักษณะที่หลากหลายของภาษาไทย และวิธีการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับภาษา สังคม และวัฒนธรรมไทย เช่น ปีการศึกษา 2558 ภาคการศึกษาที่ 1 อาจารย์ผู้สอนได้กำหนดหัวข้อดังนี้ คำสมาส-คำสนธิ ภาษาทางการ การใช้คำไทย การวิเคราะห์เนื้อหาภาษาไทย ที่มาของความหมายและการเขียนคำไทย การเขียนคำศัพท์ที่มาจากต่างประเทศ การออกเสียงมาตราตัวสะกด การฟังเพื่อความเข้าใจ และการเขียนโน้มน้าว ตามลำดับ ในภาคการศึกษาที่ 2 เนื้อหาที่สอนจะมีความยากมากขึ้นทั้งด้านคำศัพท์ วัฒนธรรมและบริบทของสังคมไทย ประกอบด้วย ข้อความจากป้ายประกาศ สื่อโฆษณา สารคดี ภาษิต สำนวน คำคมและคำอุปมา การสื่อสารที่แสดงด้วยภาพ การแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง การอ่านออกเสียงภาษาไทย หัวข้อข่าว การชักชวน ข่าวพระราชสำนัก เทศกาลสงกรานต์ ภาษาและวัฒนธรรมไทย เป็นต้น ทั้งนี้ อาจารย์ผู้สอนกล่าวว่า “การจัดแผนการสอนและการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนจะต้องให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนและเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เขาจะได้นำไปใช้ได้จริง ดังนั้นเราจะต้องพัฒนาแผนการสอนและเนื้อหาที่จะสอนอยู่เสมอ”

เมื่อวีระพงศ์ มีสถาน ได้กำหนดเนื้อหาวิชาแล้ว จึงได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับสูงให้กับนักศึกษาด้วยตนเอง เรียกว่า แนวการสอนแบบแม่สอนลูก (Mother-Child Teaching Approach) ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

5.2 แนวการสอนแบบแม่สอนลูก (Mother-Child Teaching Approach)

แนวการสอนแบบแม่สอนลูก เป็นปรัชญาหรือหลักการปฏิบัติในการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ โดยวีระพงศ์ มีสถาน ได้ออกแบบแนวการสอนโดยการสังเกตพฤติกรรมที่แม่แสดงต่อลูกซึ่งเป็นลักษณะของการเลี้ยงดูและการสอนภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ และจากประสบการณ์การสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติกว่า 30 ปี นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับนักศึกษาชาวจีน ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งแต่ปีการศึกษา 2558

แนวการสอนแบบแม่สอนลูก มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ การพูดซ้ำๆ การทำบ่อยๆ การคอยสังเกต การแก้ไข การให้ความรัก การปกป้องด้วยเมตตา และการไม่ทำร้าย ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้โดยไม่ต้องจัดลำดับ อธิบายได้ดังนี้

1. การพูดซ้ำๆ หมายถึง อาจารย์ผู้สอนต้องบอกหรือพูดซ้ำๆ ให้นักศึกษาฟัง เนื่องจากวิธีพระสงฆ์ มีสถาน สังเกตว่า ขณะที่แม่สอนลูกแม่มักจะพูดซ้ำๆ เพื่อให้ลูกตั้งใจฟัง ทำความเข้าใจ และจดจำได้ ดังนั้น เมื่ออาจารย์ผู้สอนสอนคำศัพท์จะออกเสียงคำศัพท์หนึ่งคำแล้วพูดซ้ำหลายครั้ง เป็นการคอยย้ำเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจและจดจำได้ เป็นการซ้ำอย่างธรรมชาติในบริบทที่เหมาะสม

2. การทำบ่อยๆ หมายถึง อาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน เหมือนกับแม่ที่ปล่อยให้ลูกได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งวิธีพระสงฆ์ มีสถาน ให้นักศึกษาได้ปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น เมื่อเริ่มเข้าสู่บทเรียนหลังจากแจกเอกสารการสอนเรียบร้อยแล้ว อาจารย์ผู้สอนจะให้นักศึกษาทุกคนผลัดกันอ่านใบความรู้คนละหน้าให้เพื่อนในชั้นเรียนฟัง เมื่อถึงการสอนการเขียนหากพบนักศึกษายังสะกดคำผิด ใช้คำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม จะยกตัวอย่างจากข้อผิดพลาดนี้มาอธิบายแล้วออกแบบการบ้านซ้ำ ถ้าเห็นว่านักศึกษายังทำไม่ได้ อาจารย์ผู้สอนจะอธิบายและออกแบบการบ้านซ้ำจนกว่านักศึกษาจะทำได้

3. การคอยสังเกต หมายถึง อาจารย์ผู้สอนต้องคอยสังเกตการเรียนรู้ พฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึกของนักศึกษา เพื่อจะได้สร้างบทเรียนและดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียนได้อย่างราบรื่นและเหมาะสม เหมือนแม่ที่คอยสังเกตการกระทำของลูกเพื่อที่จะได้ช่วยหรือแก้ไขได้ทัน หากมีอะไรผิดพลาด เช่น เมื่ออาจารย์ผู้สอนเห็นนักศึกษาหน้าตาเคร่งเครียดก็จะเปลี่ยนวิธีการสอนหรือเปิดวิดีโอที่ดูซึ่งเนื้อหาของวิดีโอจะเกี่ยวเนื่องหรือไม่เกี่ยวเนื่องกับเรื่องที่สอนก็ได้ เพราะมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้นักศึกษาผ่อนคลาย เช่น ในช่วงที่สอนเรื่องเข้าพรรษา อาจารย์ผู้สอนจะเปิดวิดีโอโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับการเข้าพรรษาให้นักศึกษาดู นอกจากนี้ เมื่ออาจารย์ผู้สอนสังเกตเห็นความผิดพลาดจะสอบถามและแนะนำวิธีแก้ปัญหา หรือสังเกตการใช้ภาษาของนักศึกษา หากพบการใช้ภาษาไม่เหมาะสมจะแก้ไขให้ถูกต้อง เป็นต้น

4. การแก้ไข หมายถึง อาจารย์ผู้สอนจะคอยแก้ไขข้อผิดพลาดทางภาษาให้กับนักศึกษา เหมือนกับแม่คอยสังเกตลูก เมื่อเห็นเหตุร้ายจะแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ เช่น ขณะที่นักศึกษาอ่านออกเสียง แล้วอาจารย์ผู้สอนพบว่านักศึกษาออกเสียงไม่ชัด จะรีบแก้ไขให้ทันทีโดยสอนวิธีการออกเสียงที่ถูกต้องและให้นักศึกษาออกเสียงตาม บางครั้งอาจารย์ผู้สอนวาดรูปอวัยวะการออกเสียงบนกระดานประกอบการอธิบายเพื่อให้นักศึกษาเห็นภาพลักษณะการออกเสียงได้ชัดเจน การตรวจแบบฝึกหัดอาจารย์ผู้สอนจะตรวจและแก้ไขให้ทุกครั้งและทุกคน หากมีข้อสงสัยสามารถ

สอบถามอาจารย์เพิ่มเติมได้ เช่น นักศึกษาไปทำบุญที่วัดแล้วกลับมาเขียนรายงานส่งอาจารย์ ผู้สอนคนหนึ่งเห็นว่าเห็นคน “หยอดน้ำ” ตอนพระสวด อาจารย์ผู้สอนอธิบายและแก้ไขให้ใช้คำว่า “กรวดน้ำ” เป็นต้น นอกจากนี้อาจารย์ผู้สอนยังได้รวบรวมข้อผิดพลาดที่พบในแบบฝึกหัดและการบ้านที่นักศึกษาทำมาส่งแล้วนำมาอธิบายในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอด้วย

5. การให้ความรัก คำว่า รัก หมายถึง มีความผูกพันด้วยความห่วงใย เช่น พ่อแม่รักลูก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 983) ในทางพุทธศาสนา ความรัก สอดคล้องกับ เมตตา หมายถึง ความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษยสัตว์ทั่วหน้า เช่น แม่ เมตตา รักใคร่เอาใจใส่ ถนอมเลี้ยงลูกให้เจริญเติบโต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558, น. 124-127) ดังนั้น วีระพงศ์ มีสถาน จึงได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการสอนภาษาด้วย

การให้ความรัก หมายถึง อาจารย์ผู้สอนใส่ใจนักศึกษา ให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ ห่วงใย นักศึกษา แนะนำให้รู้จักพัฒนาตนเอง ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกชั้นเรียน เหมือนแม่ที่ใส่ใจให้ความรักและดูแลลูก ทั้งด้านการเรียนตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวันในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหิดล เช่น อาจารย์ผู้สอนทำขนมไทยมาให้นักศึกษาได้รับประทานช่วงพัก เพื่อให้ให้นักศึกษารู้สึกว่าที่นี่มีคนดูแลเขา เนื่องจากเขาห่างบิดามารดามา และเพื่อให้ นักศึกษาผ่อนคลายเวลาพักมีขนมรับประทาน โดยอาจารย์ผู้สอนเต็มใจทำด้วยความสุข

6. การปกป้องด้วยเมตตา หมายถึง อาจารย์ผู้สอนจะคอยกระตุ้นให้กำลังใจ เมื่อนักศึกษารู้สึกเหนื่อย หรือท้อ และคอยแนะนำข้อควรระวัง การปฏิบัติตัว เหมือนแม่ที่คอยปกป้องลูกเมื่อลูกเหนื่อยหรือย่อท้อจะคอยให้กำลังใจ บางครั้งนักศึกษารู้สึกท้อแท้ที่ต้องเรียนภาษาไทย ไม่ได้เรียนวิชาชีพ กลัวว่าจะไปแข่งขันกับคนอื่นไม่ได้ วีระพงศ์ มีสถาน จะพูดกระตุ้นให้นักศึกษารู้สึกเกิดการขวนขวายขึ้น ดังที่อาจารย์ผู้สอนกล่าวว่า “เวลาสอนครูมักจะพูดกระตุ้นเขา เช่น มีคนจีนตั้ง 1,300 ล้านคน เขารู้ภาษาไทยก็เปอร์เซ็นต์ เขาจะเริ่มรู้สึกว่าเขามีความสำคัญ ความคิดแบบนี้ครูจะสอดแทรกให้เสมอ คือใช้จิตวิทยาในการรู้จักปลายทาง รู้จักเป้าหมายของตัวเอง เวลาเราอธิบายต้องสร้างความขัดแย้งให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างน่าเกลียดและความสวยงาม คุณเรียนภาษาไทยมาตั้งปี 3 แล้ว ถ้า你不สนใจ คุณไปเรียนฝรั่งเศส คุณต้องเริ่มใหม่ แต่ถ้าคุณรู้ภาษาไทย คุณจบภาษาไทยแล้ว คุณมีโอกาสมีกงานอยู่มากมาย บริษัทจีนในไทย การค้า การส่งออก รวมถึงสถานทูต ล้วนแต่อาศัยคนที่รู้สองภาษาเป็นอย่างน้อย ฉะนั้นคุณจะรู้แบบครึ่งๆ กลางๆ ไม่ได้ ต้องอยู่ในระดับแนวหน้า”

7. การไม่ทำร้าย หมายถึง อาจารย์ผู้สอนต้องไม่ทำร้ายนักศึกษาทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถึงแม้ว่านักศึกษาจะทำผิดพลาดอย่างไร อาจารย์ผู้สอนจะใช้วิธีการพูดคุย แนะนำ และทำความเข้าใจกับนักศึกษา เหมือนกับแม่ที่เมื่อลูกทำผิดแม่จะไม่ตี ไม่ตำไม่ว่าร้ายลูก แต่จะใช้

วิธีการอบรมสั่งสอน วีระพงศ์ มีสถาน เห็นว่าเมื่อนักศึกษาได้รับพลังบวกจะสามารถพัฒนาได้มากกว่าพลังลบ อาจารย์ผู้สอนกล่าวว่า “ถ้าอาจารย์ตบโต๊ะและสั่งให้นักศึกษาฟัง บางครั้งนักศึกษาอาจตื่นกลัว กลายเป็นว่าเริ่มมีอคติกับผู้สอนด้วย นี่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดี ดังนั้นเราต้องหาวิธีที่ดีขึ้น เรื่องเล่า หรือแม้แต่การชมเล็กๆ เพื่อดึงความสนใจและให้เขารู้สึกดี”

แนวการสอนแบบแม่สอนลูกสามารถสรุปองค์ประกอบ 7 ประการ ของแนวการสอนแบบแม่สอนลูกได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1

องค์ประกอบ 7 ประการ ของแนวการสอนแบบแม่สอนลูก

องค์ประกอบ	คำอธิบาย
การพูดซ้ำๆ	การบอกหรือพูดซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและจดจำได้
การทำบ่อยๆ	การให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะทางภาษาอยู่เสมอ
การคอยสังเกต	การคอยสังเกตการณ์เรียน พฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน
การแก้ไข	การแก้ไขข้อผิดพลาดทางภาษาให้กับผู้เรียนอย่างทันท่วงที
การให้ความรัก	การใส่ใจผู้เรียน ให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่ และแนะนำสิ่งที่ดีให้เสมอ
การปกป้องด้วยเมตตา	การกระตุ้นให้กำลังใจ คอยแนะนำข้อควรระวัง และการปฏิบัติตัว
การไม่ทำร้าย	การไม่ทำร้ายนักศึกษาทั้งทางร่างกายและจิตใจ

แนวการสอนแบบแม่สอนลูกเป็นหลักปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่วีระพงศ์ มีสถาน สังเกตมาจากการพฤติกรรมของแม่ที่ปฏิบัติต่อลูกด้วยความเอื้ออาทรผนวกกับวิธีการสอนภาษาและด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ การปฏิบัติตามแนวการสอนแบบแม่สอนลูกสามารถประยุกต์ใช้ได้ตามสถานการณ์ไม่จำเป็นต้องทำตามลำดับ

5.3 การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง

เนื่องจากแนวการสอนแบบแม่สอนลูกเป็นแนวทางหรือหลักปฏิบัติในการสอนภาษา ดังนั้นเมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนต้องประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน วิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

5.3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน แบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงนำเข้าสู่บทเรียน ช่วงระหว่างเรียน และช่วงสรุปบทเรียน อธิบายได้ดังนี้

ช่วงนำเข้าสู่บทเรียน วีระพงศ์ มีสถาน จะใช้เวลาประมาณ 10 นาที เพื่อทักทาย พูดคุยเรื่องทั่วไปหรือประเด็นที่น่าสนใจ และชี้แจงอธิบายเฉลยการบ้านครั้งก่อน เช่น ในช่วงเทศกาลปีใหม่ เปิดเทอมวันแรกหลังปีใหม่ ผู้สอนชวนนักศึกษาพูดคุยถึงกิจกรรมท่องเที่ยวในช่วง

วันหยุดยาว นักศึกษาพูดคุยกับผู้สอนด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส จากนั้นผู้สอนจะนำเข้าสู่เนื้อหาเรื่องภาษาและวัฒนธรรมในเทศกาลปีใหม่ เป็นต้น

ช่วงระหว่างเรียน วีระพงศ์ มีสถาน จะแจกเอกสารประกอบการสอนให้กับนักศึกษาทีละคนด้วยความเป็นกันเอง แล้วให้นักศึกษาลัดกันอ่านหน้าชั้นเรียน หากผู้สอนเห็นว่านักศึกษายังออกเสียงไม่ถูกต้องจะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องให้จนกว่านักศึกษาจะออกเสียงได้ถูกต้อง เมื่อนักศึกษาอ่านเอกสารประกอบการสอนครบแล้ว ผู้สอนจะอธิบายเนื้อหาสาระในเอกสารประกอบการสอนและเปิดโอกาสให้นักศึกษาถามข้อสงสัยจากเรื่องที่อ่าน จากนั้นจะใช้สื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนเพื่อเสริมความเข้าใจ แล้วให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดซึ่งจะกำหนดให้ส่งท้ายคาบ หรือทำเป็นการบ้าน เช่น ในการสอนเรื่องภาษาในเพลง ผู้สอนเปิดวิดีโอเพลง “ขอใจเธอแลกเบอร์โทร” ที่แสดงในงานคอนเสิร์ตของเบิร์ด ธงไชย จากนั้นผู้สอนบรรยายลักษณะของเพลงแต่ละประเภท ทั้งเพลงไทยเดิม เพลงลูกกรุง และเพลงลูกทุ่ง อธิบายเนื้อเพลงและคำศัพท์ที่ปรากฏในเพลงขอใจแลกเบอร์โทร เช่น เก็กพอร์ม เข้าทาง ยอมจำนน ขาดหัวใจ มือดี และชีว เป็นต้น ระหว่างที่สอนนักศึกษาขอให้ผู้สอนอธิบายความหมายของคำศัพท์หลายคำ เช่น โดน ถูกใจ โอบเอี้ยว จำนน สาแทรก เป็นต้น ซึ่งผู้สอนอธิบายความหมายของคำศัพท์ ยกตัวอย่างการใช้และเชื่อมโยงกับความรู้อื่น เมื่อผู้สอนเห็นว่านักศึกษาเข้าใจดีแล้วจึงแจกแบบฝึกหัดการใช้คำไทยในเพลงจากเพลงขอใจแลกเบอร์โทร โดยให้นักศึกษาแต่งประโยคจากคำที่กำหนดให้ 10 คำ คำละสองประโยค

ช่วงสรุปบทเรียน วีระพงศ์ มีสถาน จะใช้เวลาประมาณ 15 นาทีสุดท้ายในการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้ถามข้อสงสัยเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ สรุปบทเรียน และส่งการบ้าน หรือมอบหมายงาน เช่น หลังจากที่ผู้สอนสรุปเนื้อหาที่สอน มอบหมายงานให้นักศึกษาเรียบร้อยแล้ว ผู้สอนได้เปิดเพลงภาษาจีน “เมื่อรุ่งนวล” แล้วนำมาเชื่อมโยงกับสำนวน “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน” และอธิบายให้นักศึกษาฟัง บางครั้งหลังเลิกเรียนแล้ว นักศึกษาบางคนจะถามผู้สอน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนและเรื่องที่นักศึกษาพบจากการค้นคว้าเพิ่มเติมแล้วสงสัยจึงนำมาถาม ซึ่งผู้สอนก็เต็มใจอธิบายให้นักศึกษาเพิ่มเติม เป็นต้น

ขั้นตอนการสอนในรายวิชาภาษาไทยระดับสูงสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง

ขั้นตอนการสอน	กิจกรรม
นำเข้าสู่บทเรียน	- ทักทาย พูดคุยเรื่องทั่วไปหรือประเด็นที่น่าสนใจ - นำเข้าสู่บทเรียน
ระหว่างเรียน	- แจกเอกสารประกอบการสอน - ให้นักศึกษาอ่านใบความรู้หรือคู่มือ - บรรยายเนื้อหา ถาม-ตอบ แสดงความคิดเห็น ทำแบบฝึกหัด และเฉลย - สอดแทรกเกร็ดความรู้เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย รวมถึงเรื่องขบขัน
สรุปบทเรียน	- เปิดโอกาสให้นักศึกษาถาม-ตอบ - สรุปบทเรียน - ส่งการบ้าน

5.3.2 สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตชั้นเรียนพบว่า วีระพงศ์ มีสถาน ให้ความสำคัญกับสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอนอย่างยิ่ง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของการสอนภาษาต่างประเทศ เพราะสื่อการเรียนรู้นี้มีพลังดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้มาก

วีระพงศ์ มีสถาน พัฒนาและผลิตเอกสารประกอบการบรรยายด้วยตนเอง ได้แก่ เอกสารประกอบการสอนและแบบฝึกหัด ไฟล์ดิจิทัลประกอบการบรรยาย (Microsoft PowerPoint) และจัดหาไฟล์เสียง และวีดิทัศน์ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงความสามารถและความต้องการของนักศึกษาเป็นสำคัญ ดังที่ผู้สอนกล่าวว่า “แต่ละคนมีระดับภาษาต่างกัน ฉะนั้นครูต้องมีการประเมินภาพรวมของชั้นเรียน ถ้าเราเน้นที่คนเก่งแล้วออกแบบสำหรับคนเก่ง คนที่ช้าจะตามไม่ทัน แต่ถ้าออกแบบสำหรับคนที่ช้ามาก คนที่เก่งจะเบื่อหน่ายว่าทำไมสอนซ้ำซาก ฉะนั้นจะอย่างไรให้แต่ละบทเรียนเหมาะสมสำหรับทั้งคนเร็วและคนช้า เราจึงต้องออกแบบแผนการสอนเป็น”

เอกสารประกอบการสอน หรือใบความรู้เป็นเอกสารที่ประกอบด้วยคำอธิบายเนื้อหา และตัวอย่างที่สอดคล้องกับเรื่องที่สอนในแต่ละครั้ง โดยมีความยาวไม่เกิน 10 หน้า ขนาดกระดาษ A4 เพื่อให้นักศึกษาสามารถอ่านและเข้าใจเรื่องที่สอนได้ง่าย เช่น การสอนในเรื่องการดูอย่างมีวิจารณญาณ เนื้อหาในเอกสารประกอบการสอนจะกล่าวถึงความสำคัญของการดูอย่างมีวิจารณญาณ ความหมายของวิจารณญาณ ขั้นตอนการฝึกดูอย่างมีวิจารณญาณ ประโยชน์

ของการดูอย่างมีวิจารณ์ญาณ และข้อควรระวังในการใช้ความรู้เรื่องการดูอย่างมีวิจารณ์ญาณ ไปปรับใช้กับการดำรงชีวิต โดยมีความยาวจำนวน 3 หน้า ขนาดกระดาษ A4 เป็นต้น

แบบฝึกหัดมีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการสอนและเนื้อหาที่สอนในแต่ละครั้ง โดยการสอนแต่ละเรื่องมีแบบฝึกหัด 1 ชิ้นงาน วัตถุประสงค์ของการทำแบบฝึกหัดเพื่อให้นักศึกษา ได้ฝึกทักษะการเขียนและการใช้ภาษาไทย ตัวอย่างแบบฝึกหัดที่ใช้ประกอบการสอนในเรื่อง การดูอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นกระดาษขนาด A4 มีเส้นบรรทัด มีคำสั่งว่า “จงเขียนประเด็นต่างๆ ที่ไม่สอดคล้อง หรือมีความผิดปกติ (ไม่สมจริง) จากการดูวิดีโอที่ผ่านมา” ซึ่งคำสั่งของ แบบฝึกหัดสอดคล้องกับเรื่องที่สอนและสื่อวิดีโอที่เปิดให้นักศึกษาดูแล้ว นอกจากนี้ยังมี ตัวอย่างคำถามในแบบฝึกหัดที่ใช้ในการสอนหัวข้ออื่นๆ เช่น “ให้นักศึกษาเติมคำในช่องว่าง ให้เหมาะสมกับบริบท” ในการสอนเรื่องการใช้คำไทย “จงสืบค้นหาคำราชาศัพท์จากคำสามัญ ที่กำหนดไว้ แล้วเขียนในช่อง คำราชาศัพท์” ในการสอนเรื่องคำราชาศัพท์เบื้องต้น และ “เขียน เรียงความตามหัวข้อที่กำหนดให้” ในการสอนเรื่องการเขียนเรียงความ เป็นต้น

การใช้สื่อการสอนที่หลากหลายนอกจากจะสร้างความรู้ความเข้าใจในการสอนแล้วยัง ช่วยให้นักศึกษาผ่อนคลาย รู้สึกสนุกสนานกับบทเรียน ดังที่วีระพงศ์ มีสถาน กล่าวว่า “จะต้อง หาอุปกรณ์หรือเทคนิคให้เขาเล่นสนุก ครูจะเอาวิดีโอมาให้อ่าน เพราะว่าหลังจากที่ประเมินดูแล้วว่า บรรยายไปแล้วประมาณ 40 นาที นักศึกษาจะเริ่มเบื่อ ต้องเตรียมวิดีโอ การเตรียมการสอน มีความสำคัญต่อการบริหารการเรียนมาก”

นอกจากสื่อและอุปกรณ์การสอนที่กล่าวมาแล้ว วีระพงศ์ มีสถาน ยังใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน เช่น ไมโครโฟน กล้องวิดีโอ กล้องถ่ายรูป โดยจะใช้ กล้องวิดีโอบันทึกการสอนของตนเอง บันทึกการอ่านออกเสียงของนักศึกษา ใช้กล้องถ่ายรูป บันทึกภาพกิจกรรมต่างๆ แบบฝึกหัดและการบ้านที่ตรวจแล้ว เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลเพื่อนำมา ประเมินการสอนของตนและประเมินความสามารถของผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา การเตรียมการสอนต่อไป

5.3.3 วิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์

ด้านการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียน อาจารย์ผู้สอนจะประเมินจากการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนในแต่ละคาบ โดยพิจารณาจากความสนใจในการเรียน การทำ การบ้าน รายงาน การส่งงาน การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัยในการเรียน การมีส่วนร่วม ในการเรียน การถาม การตอบคำถาม และการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน เป็นคะแนนร้อยละ 60 คะแนน จากการสอบกลางภาคและปลายภาคอีกร้อยละ 40

6. สรุปผลและอภิปรายผล

6.1 สรุปผลวิจัย

จากการสัมภาษณ์วีระพงศ์ มีสถาน ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยระดับสูง และการสังเกตวิธีการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง สามารถสรุปผลการศึกษาได้ 3 ประเด็น ได้แก่ สาระการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับสูง แนวการสอน และการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง ดังนี้

6.1.1 ด้านสาระการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยระดับสูง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้ภาษาแบบเจ้าของภาษาและสามารถสื่อสารกับคนไทยได้ตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาของรายวิชาเชื่อมโยงภาษา สังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทย โดยกำหนดเนื้อหาออกเป็น 2 ภาคการศึกษา จัดเรียงเนื้อหาจากง่ายไปหายาก

6.1.2 ด้านแนวการสอนแบบแม่สอนลูก เป็นปรัชญาหรือหลักการปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยวีระพงศ์ มีสถาน ได้คิดขึ้นมาจากการสังเกตพฤติกรรมของแม่ที่มีต่อลูก รวมกับแนวคิดการสอนภาษาที่หนึ่งหรือภาษาแม่ วิธีการสอนภาษาต่างประเทศและจิตวิทยาการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ การพูดซ้ำๆ การทำบ่อยๆ การคอยสังเกต การแก้ไข การให้ความรัก การปกป้องด้วยเมตตา และการไม่ทำร้าย เป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการสอนภาษา ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ และพุทธศาสนามารวมกันเพื่อเป็นแนวทางในการสอนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างประเทศ

6.1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนภาษาไทยระดับสูง ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน และวิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ สรุปได้ดังนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน อาจารย์ผู้สอนจะดำเนินกิจกรรมในชั้นเรียนเป็น 3 ช่วง ได้แก่ การนำเข้าสู่บทเรียน ระหว่างเรียน และสรุปบทเรียน ซึ่งอาจารย์ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสอบถามได้ตลอดเวลา

2) สื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน อาจารย์ผู้สอนจัดเตรียมเอกสารประกอบการสอนตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ด้วยตนเอง มีการใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย เช่น วิดีทัศน์ ภาพสไลด์ ใบความรู้ และแบบฝึกหัด นอกจากนี้ยังใช้อุปกรณ์เสริมในการจัดการเรียนการสอน เช่น ไมโครโฟน กล้องวิดีโอ และกล้องถ่ายรูป เป็นต้น

3) วิธีการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ ผู้สอนได้กำหนดคะแนนเป็น 2 ส่วน ได้แก่ คะแนนเก็บร้อยละ 60 และคะแนนสอบร้อยละ 40 คะแนนเก็บนั้นพิจารณาจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ความสนใจในการเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามกำหนดเวลา

6.2 อภิปรายผล

แนวการสอนแบบแม่สอนลูก เป็นหลักการปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยวีระพงศ์ มีสถาน ได้คิดขึ้นมาจากการสังเกตพฤติกรรมของแม่ที่มีต่อลูก และได้นำมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนภาษาไทยให้กับชาวต่างชาติ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติดูแลผู้เรียนเปรียบเสมือนผู้สอนเป็นพ่อแม่ที่เอาใจใส่ในการดำเนินชีวิตและจิตใจของลูก และคำนึงถึงการสอนภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศของผู้เรียน ดังที่ วีระพงศ์ มีสถาน กล่าวว่า “ต้องแนะนำให้นักศึกษารู้จักพัฒนาตนเอง ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกชั้นเรียน มีความระลึถึงนักศึกษาไม่ใช่สนุกแค่ที่จะสอน แต่เป็นความรักที่จะสอน มีความห่วงหาอาทร เหมือนแม่ป้อนข้าวลูก ไม่ใช่ทำตามหน้าที่ แต่ต้องมีความรู้สึกสนุกและชอบที่จะสอน”

จากผลการศึกษากลุ่มผู้เรียนคือนักศึกษาชาวจีน ที่เรียนวิชาเอกภาษาไทย ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 ซึ่งนักศึกษาได้รับการคัดเลือกจากผลการเรียนดี ให้เข้าร่วมโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ มีจำนวนนักศึกษาประมาณ 20 คน ในแต่ละปีการศึกษา ดังนั้นนักศึกษาจึงสามารถสื่อสารภาษาไทยได้ดีและมีความสามารถทางภาษาไทยในระดับใกล้เคียงกัน ดังนั้นผู้สอนจึงใช้ภาษาไทยในการจัดการเรียนการสอนและสามารถดูแลผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงตามแนวการสอนแบบแม่สอนลูก อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนภาษาที่อยู่ในบริบทสังคมของเจ้าของภาษายังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักศึกษาชาวจีนได้เรียนรู้และใช้ภาษาไทยกับผู้สอนชาวไทยและคนไทยตามสถานที่ต่างๆ (สุมนทิพย์ วัฒนา, 2561, น. 108-111)

เมื่อพิจารณาแนวการสอนและการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอน พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของ Anderson (1994) Bandura (1977) และ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทำงานในระบบความคิดของสมอง ซึ่งผู้เรียนจะเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ รู้จักสังเกต จดจำ บันทึก และจัดระบบข้อมูล รวมถึงการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษา วีระพงศ์ มีสถาน จะเชื่อมโยงเรื่องที่สอนกับเรื่องที่คาดว่านักศึกษาน่าจะรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน และยังมีการสอดแทรกเนื้อหาทางสังคมและวัฒนธรรมไทย เช่น การเปิดเพลงภาษาจีนที่มีชื่อว่า “เมื่องุ่นงนง” แล้วเชื่อมโยงกับสำนวน “อดเปรี้ยวไว้กินหวาน” พร้อมทั้งอธิบายความหมายวิธีการใช้ และตัวอย่างการใช้สำนวน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยมของ Skinner (1957) ที่ผู้สอนจะกระตุ้นให้นักศึกษาได้พูดคุย มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน มี

การให้กำลังใจและกล่าวชื่นชมเมื่อนักศึกษาใช้ภาษาได้ถูกต้อง ตักเตือนและให้แก้ไขเมื่อนักศึกษาใช้ภาษาผิด เพื่อที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้ จดจำ และจัดระบบข้อมูลได้ สุดท้ายผู้เรียนจะมีความชำนาญและความมั่นใจในการใช้ภาษา

แนวการสอนแบบแม่สอนลูก มีความคล้ายคลึงกับวิธีการสอนที่รุ่งฤดี แผลงศร (2561ก) ได้นำเสนอไว้ ดังนี้ การพูดซ้ำๆ การทำบ่อยๆ การคอยสังเกต และการแก้ไข เป็นแนวทางการสอนที่สอดคล้องกับการสอนแบบตรงและการสอนแบบฟัง-พูด โดยวีระพงศ์ มีสถาน ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารกับนักศึกษาในชั้นเรียน และใช้สื่อการสอนที่เป็นวิดิทัศน์ภาษาไทย การที่ผู้สอนพูดซ้ำๆ การทำบ่อยๆ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟังและการพูด สอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยมของ Skinner (1957) ที่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อได้รับการกระตุ้นและการฝึกฝน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการสอนแบบความรู้ความเข้าใจ โดยผู้สอนจะสอนความหมายและกฎเกณฑ์ของภาษาก่อน แล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด เป็นการฝึกฝนและสร้างความเข้าใจเพื่อจะได้ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การสอนโดยการให้นักศึกษาได้ปฏิบัติ เช่น การอ่านออกเสียง การแก้ไขเสียงตามผู้สอน สอดคล้องกับการสอนแบบฟัง-พูด ซึ่งผู้เรียนจะได้เรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยผู้สอนจะคอยสังเกตและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

การให้ความรัก การปกป้องด้วยเมตตา และการไม่ทำร้าย แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในการนำคำสอนทางพุทธศาสนาเรื่องพรหมวิหารสี่ ได้แก่ เมตตา คือ การรักใคร่เอาใจใส่เกื้อกูลแก่ผู้อื่น กรุณา คือ การห่วงใยปกป้องรักษาและหาทางบำบัดแก้ไข มุทิตา คือ การยินดีต่อความสุขความสำเร็จของผู้อื่น และอุเบกขา คือ ความเหมาะสม ความพอดีพอควรที่ผู้สอนพึงให้ความเมตตา กรุณาและมุทิตาต่อผู้เรียน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2558, น. 124-127) มาประยุกต์ใช้กับแนวการสอนแบบแม่สอนลูก วีระพงศ์ มีสถาน ได้ปฏิบัติกับนักศึกษาเหมือนบุตรหลาน ทั้งด้านการสอนภาษาและการดำเนินชีวิต เช่น การทำขนมหรือนำผลไม้มาแจกนักศึกษา การคอยแนะนำสิ่งที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ กล่าวชมเมื่อนักศึกษาทำได้ดี และแนะนำแนวทางการแก้ไขเมื่อนักศึกษาต้องการ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่ทำให้นักศึกษารู้สึกผ่อนคลาย ลดความวิตกกังวล รู้สึกไว้วางใจและใกล้ชิดกับผู้สอน ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับการสอนแบบชักชวนและการสอนแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ทำให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาไทย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวความคิดจิตวิทยาการเรียนรู้ของ Skinner (1957) ในการเสริมแรงเชิงบวกหรือให้รางวัล จะทำให้ผู้เรียนตอบสนองมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าผู้เรียนจะมีการใช้ภาษาอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนของวีระพงศ์ มีสถาน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน สอดคล้องกับรุ่งฤดี แผลงศร (2561ข) ได้แก่ ขั้นแนะนำบทเรียน ขั้นฝึก และขั้นนำไปใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการสอนแบบเน้นประสบการณ์ร่วมกับแนวการสอนภาษา

แบบอัตถภาคของกิ่งกาญจน์ มุรณสินวัฒนกุล (2561) ที่ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการให้รูปแบบ ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ ขั้นจัดความรู้ให้เป็นระบบ ขั้นประยุกต์ใช้ และขั้นประเมินผลงาน ซึ่งวีระพงศ์ มีสถาน จะให้รูปแบบของภาษาที่ถูกต้อง มีการเชื่อมโยงความรู้เดิมหรือประสบการณ์ของผู้เรียน จากนั้นให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจและจัดระบบความรู้ใหม่ และเปิดโอกาสให้ใช้ภาษาด้วยการทำแบบฝึกหัด มีการตรวจงานและแก้ไขงานให้

ทั้งนี้แบบฝึกหัดที่วีระพงศ์ มีสถาน ได้ออกแบบเป็นงานที่พัฒนาความคิดของนักศึกษาได้ถึงระดับที่ 6 คือการสร้างสรรค์ เป็นการนำความรู้ที่ได้เรียนมาต่อยอด พัฒนา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ตามแนวคิดพัฒนาการคิดวิเคราะห์ หรือ Bloom's Taxonomy (Bloom, 1956) ดังที่ผู้สอนให้นักศึกษาแต่งประโยคจากคำศัพท์ที่กำหนดให้ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่นักศึกษาเข้าใจความหมายและรู้วิธีการใช้แล้ว และการให้นักศึกษาเขียนเรียงความในชื่อเรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน เป็นต้น

ประการสุดท้ายแนวการสอนและการจัดการเรียนการสอนของวีระพงศ์ มีสถาน สอดคล้องกับแนวคิดและข้อเสนอแนะสำหรับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศของรัชดา ลากใหญ่ (2559) และสมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธุ์ (2548) ที่กล่าวว่าอาจารย์ผู้สอนต้องรู้จักผู้เรียน กำหนดเนื้อหาและสร้างแบบเรียนที่สอดคล้องกับผู้เรียนและระยะเวลาในการสอน พัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน ของผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย มีจิตวิทยาและเข้าใจกระบวนการสอนภาษาไทยแก่นักศึกษาต่างชาติ มีการสอดแทรกวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อของคนในสังคม และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามในประเด็นที่สงสัยได้ตลอดเวลา จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพสูง

กล่าวได้ว่าแนวการสอนแบบแม่สอนลูกที่ วีระพงศ์ มีสถาน คิดค้นและนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทยระดับสูงมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการสอนภาษาที่หนึ่งผสานกับการสอนภาษาต่างประเทศและมีความโดดเด่นตามแนวคำสอนทางพุทธศาสนา เรื่องพรหมวิหาร 4 ประยุกต์เข้ากับจิตวิทยาการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม นอกจากนี้ยังมีการใช้วิธีการสอน และกลวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพสูง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปปฏิบัติ

ผู้สอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศควรนำแนวการสอนแบบแม่สอนลูกไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะกับผู้เรียนชาวต่างประเทศที่มาเรียนในประเทศไทย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัย และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาไทยและประเทศไทย

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาประเทศในรายวิชาอื่นๆ โดยนำแนวการสอนแบบแม่สอนลูกไปใช้และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน
2. ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบแม่สอนลูกกับแนวการสอนอื่นๆ ที่ใช้ในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วีระพงศ์ มีสถาน ผู้รับผิดชอบรายวิชาภาษาไทยระดับสูง ในโครงการจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทย เน้นการแปล ไทย-จีน สำหรับนักศึกษาต่างชาติ ณ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ที่กรุณานุญาตให้สังเกตการณ์ในชั้นเรียน ให้สัมภาษณ์ทุกหัวข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ให้คำแนะนำ และให้เผยแพร่แนวการสอนแบบแม่สอนลูกอันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง/References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กึ่งกาญจน์ บุณสินวัฒนกุล. (2561). กลวิธีการสอนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วารสารศิลปศาสตร์*, 18(2), 164-178.
- ปรียา หิรัญประดิษฐ์. (2545). *สถานภาพการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างประเทศในประเทศไทย (รายงานผลการวิจัย)*. นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: ผลิตภัณ.
- มีรินดำ บุรุงโรจน์. (2561). แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับเยาวชนไทยเชื้อสายมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน ศิริรัตน์ นีละคุปต์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ และณัฐมน โรจนกุล (บรรณาธิการ), *การจัดการศึกษาแบบทวิภาษา-พหุภาษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้* (น. 42-77). นครปฐม: ศูนย์ศึกษาและฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมในภาวะวิกฤต สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัชดา ลาภใหญ่. (2559). แนวทางและข้อควรปฏิบัติในการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่ักศึกษาจีนอย่างมีประสิทธิภาพ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 12, 37-48.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์) ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งฤดี แผลงศร. (2561ก). *ศาสตร์การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งฤดี แผลงศร. (2561ข). *หลักการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(2), 1-13.
- วิษณุ วงศ์สินศิริกุล. (2559, 20 พฤษภาคม). One belt one road กับโอกาสของไทย. *ประชาชาติธุรกิจ*. สืบค้นจาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1463636522.
- สมพงศ์ วิทยศักดิ์พันธุ์. (2548). การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. *วรรณวิทัศน์*, 5, 215-261.

- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2560). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ทั่วไป)* ฉบับราชบัณฑิตยสภา. กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- สุนททรัพย์ วัฒนา. (2561). *การศึกษาแรงจูงใจและกลวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศของนักศึกษาปริญญาตรีชาวจีนในมหาวิทยาลัยวิจัยไทย (วิทยานิพนธ์ปริณญามหาบัณฑิต)*, มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์. (2554). การสอนภาษาไทยให้แก่นักศึกษาชาวจีน: สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไข. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 18(1), 127-140.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล และคณะ. (2552). *กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- Anderson, R. C. (1994). Role of the reader's schema in comprehension, learning, and memory. In R. B. Ruddell, M. R. Ruddell, & H. Singer (Eds.). *Theoretical models and processes of reading* (pp. 469-482). Newark, DE, US: International Reading Association.
- Asher, J. J. (1983). *Learning another language through actions: the complete teacher's guidebook*. Los Gatos, Calif: Sky Oaks Productions.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: the classification of educational goals*. New York: David McKay.
- Chimprabha, M. (2015, June 14). Thai the language of choice for Chinese students in Yunnan. *The Nation*. Retrieved from http://www.nationmultimedia.com/national/Thai-the-language-of-choice-for-Chinesestudents-i-30_262309.html.
- Chomsky, N. (1959). Review of Skinner's Verbal Behavior. *Language*, 35(1), 26-58.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
- Piaget, J. (1976). Piaget's theory. In B. Inhelder, H. H. Chipman & C. Zwingmann (Eds.), *Piaget and his school: A reader in developmental psychology* (pp. 11-23). New York: Springer-Verlag.
- Skinner, B. F. (1957). *Verbal behavior*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Massachusetts: Harvard University Press.

- Yin, H., Ruangkanjanases, A., & Chen, C. (2015). Factors affecting Chinese students' decision making toward Thai universities. *International Journal of Information and Education Technology*, 5(3), 189-195.
- Zhang, H. (2017, September 20). More Chinese students turning to Belt and Road countries. *Global Times*. Retrieved from <http://www.globaltimes.cn/content/1067361.shtml>.